

2. 6. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Předvídatelnost jako jedna z podmínek náhrady škody

Je známo, že zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“) rozlišuje v základu tři případy možného porušení právní povinnosti. Jsou jimi porušení dobrých mravů (§ 2909 občanského zákoníku), porušení povinnosti stanovené přímo zákonem (§ 2910 občanského zákoníku) a porušení smluvní povinnosti (§ 2913 občanského zákoníku). Pro účely tohoto příspěvku se budu zabývat zejména porušením smluvní povinnosti.



TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Porušení smluvní povinnosti podle občanského zákoníku

Porušení smluvní povinnosti je v § 2913 odst. 1 občanského zákoníku upraveno tak, že poruší-li strana povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit. Podle odstavce 2 uvedeného ustanovení se pak povinnosti k náhradě škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.

Z právní úpravy porušení smluvní povinnosti podle občanského zákoníku lze odvodit, že podmínky náhrady škody (předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu) v případě porušení smluvní povinnosti jsou (i) vznik škody, (ii) protiprávní jednání, (iii) příčinná souvislost mezi vznikem škody a protiprávním jednáním. Jak je vidět, v případě porušení smluvní povinnosti podle občanského zákoníku jde o tzv. odpovědnost objektivní, u které se nevyžaduje zavinění. Jsou zde ovšem stanoveny určité podmínky, při jejichž naplnění se škůdce povinnosti škodu nahradit zproští. Tyto podmínky jsou nazývány liberačními důvody. Platí tedy, že zatímco pro vznik povinnosti k náhradě škody vzniklé v důsledku porušení smlouvy zákon zavinění nevyžaduje, pro povinnost nahradit škodu způsobenou porušením dobrých mravů nebo při porušení zákonné povinnosti je zavinění nutné.

Proto v případě odpovědnosti za škodu porušením smluvní povinnosti upravenou občanským zákoníkem lze jako další podmínku uvést absenci okolnosti vylučující odpovědnost (liberačního důvodu), které občanský zákoník uvádí v § 2913 odst. 2, když právě při jejich naplnění, se škůdce povinnosti k náhradě škody zproští. Vzhledem ke shora uvedenému by bylo na první pohled možné tvrdit, že předvídatelnost vzniku škody podmínkou náhrady škody není.

Předvídatelnost jako podmínka náhrady škody (předpoklad vzniku odpovědnosti)

Pokud se podíváme do dřívější právní úpravy, zjistíme, že v zákoně č. [513/1991](#) Sb., obchodní

zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), bylo v § 379 výslovně stanoveno, že nestanoví-li tento zákon jinak, nahrazuje se skutečná škoda a ušlý zisk. Dále pak, že se **nenahrazuje škoda, jež převyšuje škodu, kterou v době vzniku závazkového vztahu povinná strana jako možný důsledek porušení své povinnosti předvíдалa nebo kterou bylo možno předvídat s přihlédnutím ke skutečnostem, jež v uvedené době povinná strana znala nebo měla znát při obvyklé péči.**

Díky tomuto ustanovení obchodního zákoníku mohly být dříve podmínky náhrady škody podle obchodního zákoníku (předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu) uváděny tak, že bylo zapotřebí (i) porušení právní povinnosti, (ii) absence okolnosti vylučující odpovědnost, (iii) vznik majetkové škody, (iv) příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody a (v) **škoda musela být předvídatelná.**[1]

I přesto, že občanský zákoník ustanovení § 379 věta druhá obchodního zákoníku nepřebíral a tuto podmínku výslovně nestanovil, bylo by mylné se domnívat, že předvídatelnost nebude hrát při případné povinnosti nahradit škodu, respektive při posuzování předpokladů odpovědnosti za škodu, žádnou roli.

Sama důvodová zpráva k občanskému zákoníku na str. 569 totiž uvádí, že rozdíly mezi smluvní a mimosmluvní povinností k náhradě škody jsou zejména v tom, že se pro vznik povinnosti nahradit škodu porušením smlouvy nevyžaduje zavinění a že **rozsah náhrady škody podmiňuje její předvídatelnost.** Dále je pak v důvodové zprávě stanoveno, že ustanovení § 2913 občanského zákoníku o předvídatelném rozsahu škody mlčí vzhledem k výsledku diskusí v komisích Ministerstva spravedlnosti i v ústavněprávním výboru Poslanecké sněmovny, kde převládlo stanovisko, že v daném případě postačuje teorie adekvátní příčinné souvislosti. Jak je vidět, sama důvodová zpráva tedy o předvídatelnosti hovoří.

Z názorů právní teorie, závěrů Nejvyššího soudu a Ústavního soudu pak v podstatě vyplývá, že příčinná souvislost je vyloučena, jestliže je následek **neočekávatelný či nepředvídatelný (ve smyslu nepravděpodobný). Tato nepředvídatelnost je posuzována objektivně (zda je újma předvídatelná pro každou řádně se chovající osobu, která by se nacházela v době způsobení újmy na místě škůdce).**[2] Pokud tedy nebude v rámci posuzování podmínek odpovědnosti za škodu uzavřeno, že škoda byla předvídatelná, a to minimálně v rámci zkoumání příčinné souvislosti, nebude moci být škůdce uznán odpovědný za škodu a její náhradu.

Závěr

Z uvedeného tedy vyplývá následující. Nelze říci, že by se za účinnosti nové právní úpravy (občanského zákoníku) předvídatelnost vzniku škody při posuzování podmínek (předpokladů) odpovědnosti za škodu a povinnosti jí nahradit neposuzovala. Platí pravý opak, když princip předvídatelnosti vzniku škody bude nutné nadále aplikovat, ačkoliv dle mého názoru již nelze tvrdit, že se jedná o samostatnou podmínku vzniku odpovědnosti za škodu, jako tomu bylo za účinnosti obchodního zákoníku.

Závěrem uvádím, že tento článek se zabývá primárně porušením smluvní povinnosti. Domnívám se však, že princip předvídatelnosti se uplatní i ve zbylých dvou shora jmenovaných případech možného porušení právní povinnosti, tzn. v případě porušení dobrých mravů (§ 2909 občanského zákoníku) a porušení povinnosti stanovené přímo zákonem (§ 2910 občanského zákoníku), když předvídatelnost se bude zkoumat u jednoho ze znaků podmínek (předpokladu) odpovědnosti za škodu- příčinné souvislosti.



JUDr. Jiří Váňa,
advokát

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: ak@iustitia.cz

[1] Např.: KOBLIHA, I., D. ELISCHER, J. HOCHMAN, R. HUNJAN KOBLIHOVÁ a J. TULÁČEK. Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského práva. Praha: Leges, 2012, s. 206. Praktik. ISBN 978-80-87212-97-4.
[2] Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1572 s., dále např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 3471/2009 a nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 312/05

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výtěžné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)